

EAST SIDE STORY

FORMA MESEI de David Edgar.
Traducere: Catrinel Pleșu ● **TEATRUL «BULANDRA»** ● Data premierei: 27 decembrie 1991 ● Regia: Ion Caramitru ● Scenografia: Dan Jitianu ● Muzica: Mihnea Brumariu ● Distribuția: Claudiu Stănescu [Pavel Prus], Valeria Ogășanu [Monica Freie], Cornel Scripcaru [Petr Vladislav], Virgil Ogășanu [Josef Lutz], Victor Rebenjiuc [Michal Kaplan], Ion Cocieru [Jan Milev], Gina Patrichi [Vera Rousova], Mihai Căfrița [Jan Matkovic], Mihai Constantin [Andrei Zietek], Maria Eremia [Victoria Brodskaya], Petre Gheorghiu [Victor Spasov].

Explozivul, pateticul an 1989 «în Estul îndepărtat» a furnizat material, așa cum era de așteptat, pentru un număr impresionant de cărți apărute, cele mai multe, în Vestul (în sfârșit) apropiat. Volume de reportaj, de eseuri, analize politice, interviuri, confesiuni, dezvălurii privitoare la un trecut mai mult sau mai puțin recent, prognoze privind un viitor mai mult sau mai puțin limpede. A apărut, începe să existe și o literatură dramatică dedicată acestui moment unic de istorie trăită cu sufletul la gură de întreaga Europă. De lumea întreagă.

Prima piesă de care am avut noi știință, **Pădurea nebulă** de Caryl Churchill, se referă chiar la România, fiind scrisă și pusă în scenă cu o operativitate năucitoare (dincolo de promptitudine, admirația noastră a fost mai temperată, dar asta e o altă chestiune). Tot un important dramaturg britanic, David Edgar, este autorul piesei **Forma mesei** [The Shape of the Table], text scris în 1990 și reprezentat în același an la Londra, asupra căruia s-a oprit atenția Teatrului «Bulandra», a directorului (și a regizorului, în cazul de față) Ion Caramitru.

Forma mesei se referă la revoluția anticomunistă din estul Europei, la copleșitorul seism politic, social, uman declanșat aici în 1989, fără a se fixa, însă, la datele concrete ale unui loc anume. Mai apropiată, poate, de imaginea pe care evenimentele au avut-o în Cehoslovacia, revoluția figurată în piesa lui Edgar reunește trăsături ale tuturor revoluțiilor, urmează mai curînd firul problematic decît firul înfîmblărilor. **Forma mesei** nu informează, nu acesta este rostul literaturii: nu despre Ceaușescu sau Stalin este vorba, nu Havel interesează, nu Gorbaciov este descris, cu toate că oricare dintre ei poate fi identificat, într-o măsură sau alta, în personajele piesei, în subtextul (ori chiar în textul) ei. Se vorbește despre vinovăție și inocență (fără ca «rolurile» să fie rigid delimitate), despre socialismul-ideal și socialismul-crimă, despre minciună și adevăr, despre manipulare și duplicitate, despre romantismul politic și cinismul politicii. Într-un fel, piesa e un moment al adevărului: sînt formulate, în sfârșit, întrebări pe care lumea — lumea liberă! — avea obligația morală să și le fi pus de multă

vreme, întrebări ale căror răspunsuri lumea ne-liberă le știa de mult; nu le-a dat ci le-a trăit (le-a și murit), le-a suportat, căroră pînă la urmă le-a și supraviețuit. E foarte interesant textul lui David Edgar; e foarte interesant dar, sincer vorbind, nu este o piesă de teatru. Și vrem să spunem prin această afirmație că spectacolul (un posibil spectacol) nu se lasă lesne descifrat în structura, în ritmurile interioare, în suflul și în carnea scrierii.

Handicapul apare evident (și nedepășit) în montarea semnată la Teatrul «Bulandra» de Ion Caramitru. Încercările de vizualizare a textului (proiecții de imagini-document) rămîn exterioare, simple ilustrații la un text **rostit**, nu articulat scenic. E surprinzător, dar spectacolul lasă senzația unei priviri politicos-obiective din care implicarea (nu numai, dar și) afectivă lipsește. Nu e autocenzurată, nu e depășită, nu e înfrîntă ci, pur și simplu, absentă. Istorisite în acest fel, lucrurile par mai curînd ciudate decît grave; reprobabile, desigur, dar nu dramatice. East Side Story...

Și, totuși, lipsește probabil foarte puțin pentru ca literatura, ideile să prindă viață, pentru ca singele să înceapă a circula prin țesuturi. Lipsește, probabil, foarte puțin, pentru că decorul lui Dan Jitianu este expresiv (și scenic) în austeritatea lui, pentru că muzica semnată de Mihnea Brumariu are tensiune dramatică, dar mai ales pentru că, din punct de vedere al interpretării actoricești, există cîteva portrete scenice de mare percutanță. Ne gîndim în primul rînd la Virgil Ogășanu — admirabil, într-adevăr admirabil în rolul secretarului general al partidului comunist. Personajul ne e cunoscut, tulburător

de cunoscut, fără a putea totuși să identificăm un model anume; sînt gesturi, intonații, nuanțe, ticuri de gîndire-comportament-vorbire studiate cu atenție, figurate cu extremă precizie și, mai ales, fără a cădea vreodată clipă în capcana — greu de ocolit, totuși — a caricaturii. E o imagine pe deplin onestă, am spune, a unui tip de personaj definitiv pentru societatea în care am trăit; onestă fiindcă e fără cruțare dar și fără ranchiună, pentru că judecă înainte de a condamna și doar în acest fel are **dreptul** (nu numai dorința, nu numai posibilitatea) de a condamna. Ne gîndim, apoi, la Victor Rebenjiuc în rolul comunistului (cu față umană? ori semi-umană?) ce încearcă nu să se opună mersului istoriei, ci să negocieze; cu el, cu mersul istoriei. Un tip de personaj de asemenea cunoscut, căruia actorul îi conferă acel amestec inconfundabil de suplețe rigidă, falsă (pentru moment înșelătoare, însă) capacitate de înțelegere a timpului, a oamenilor, privire deschis-bonă sub care se ascunde o duritate terifiantă. Altă «față umană» — mai periculoasă, pentru că machiajul e mai «tineresc», mai «în pas cu vremea» — desenează, cu linie fermă, Cornel Scripcaru. «Ca în viață» (am pus între ghilimele propria expresie, nu reușita actriței) este și eroina Valeriei Ogășanu, deși tentația de a schematiza nu e întotdeauna ocolită. Plauzibil, dar destul de monocoro, Claudiu Stănescu; plauzibil și el, dar îngroșînd excesiv contururile, Ion Cocieru. Roluri mai inconsistente (vina textului) dar scoase cu bine la liman (meritul actorilor) semnează Gina Patrichi, Petre Gheorghiu, Mihai Căfrița, Mihai Constantin.

■ **CRISTINA DUMITRESCU**